

Mokanda ηwa Polo ηwa iβale oka Bakoliti Maph^ω ma etatele

Tata waakomaka Polo mokanda nwe ηwa ntuβo, masimo maβaka maute o Koliti, na nkanda yaβaka kyisekane onte ya Polo na ingomba sa Koliti. Teβakulaka βaa malaa, βato βaay^ωko βaβaka βatole Polo, na iika ziko na ndengye eya butwa yo toma. Polo atεmbεkyε na maph^ω mε. Yango mεna oβo pha oβokyε akule kyende o Koliti, Polo akomaka mokanda mumu ηwa iβale ph^ω ya ibuya βookaa onte yε na βε.

Mokanda mumu moli na maph^ω mama:

2 Bakoliti 1.1-11: Maph^ω ma etatele

2 Bakoliti 1.12-7.16: Maph^ω ma Polo na Ingomba sa Koliti

2 Bakoliti 8.1-9.15: Maβonza ph^ω na βato βa. ηwaphongo βaa Yelusaleme

2 Bakoliti 10.1-13.10: Polo kaw^ω ph^ω ya βotoma phe

2 Bakoliti 13.11-13: Maloβa ma Polo ph^ω ya is^ωkyε mokanda nwe

Iβeya

¹ Eli nga Polo owa ^ωlo ηwaphongo ph^ω ya iβa toma ya Yesu Klisto na Timote nweβi na βanga, toekomele mokanda mumu βεε βato βa ingomba sa Koliti na βaanosi βas^ω βaasu βali o nkyisi ya Akaye. ² ηwaphongo ango wa βanga na Nkolo wa βanga Yesu Klisto βaekyele βolaa, βaephε na βose.

ηwaphongo kakuya βany^ωkom^ω

³ Tokumbele Ŋwaphongo ango wa Nkolo wa ũanga Yesu Klisto. Nkolo iso kaokyele ũato ngongo, kabakuya. ⁴ Mbala iso ikyinyokomō ũanga, kalokuya pho ya obokye na ũanga tokyende kuya nde bomō me ũato banyokomō. ⁵ Nde bomō pho minyokō ma Klisto miili miikye mi ũanga, nde bomō Ŋwaphongo kalokuya na ũoikye pho ũanga toangana na Klisto. ⁶ Bo toli o nkaka eli pho ya obokye bēē okuyame ozwe ibikiyi; botokuyane, eli pho ya obokye bēē okuyame na ikanga motema o minyokō ho mizwe ũanga. ⁷ Toli na ianola obokye Ŋwaphongo kaenza bokololenza yo, pho bēē kookye mpasi nde bookookye ũanga me. ⁸ Bēbi na ũanga, tozingye obokye oebe ũowaoka ũanga mpasi o manyete ma Azi. Tooka mpasi na ũoikye walekaka na bokusi pha ũanga. Toloikaka umunya na obokye tomobika. ⁹ Phēle, toumunyaka o mandondo ma ũanga obokye tomowa. Nzuka Ŋwaphongo akyela ũabona pho ũanga salemela bokusi pha ũanga mampenza, kasi pho tolemele nde yo. Eli yo okoakole ũato o iwa. ¹⁰ Eli yo owa lobikya o iwa me saa hōhō si unvaki waa ũanga, amba na lobikya na o mampasi masuu me; molemo ũwa ũanga moli nde oka ye pho amokula lobikya na o mampasi masuu nde me. ¹¹ Na bēē, wa losunga na maōndeli. Pho ho ũato ũaikye ũaōndele Ŋwaphongo pho ya ũanga, ũato ũaikye ũaamophe meleli me pho ya ũolaa pha lokyela yo.

Polo takuli kyende imbunga sa Koliti

¹² Kyeka lowo lokyele mawala ma ũanga lango lolo; o mandondo ma ũanga toebe obokye mobesi ũwa ũanga o mokyisi moli molaa konza oka bēē, tobe na bēē na imiuya na ná ũosembo houte na Ŋwaphongo. To loika kambema na zebi sa ũato kasi na ngolu ya Ŋwaphongo.

¹³ Phɔ o nkanda ya banga, toloo ekomele maphɔɔ masuu, nde matangye bɛɛ na ma sɔsɔlɔ bɛɛ. Na anole obokye wa losɔsɔlɔ na bolaa, ¹⁴ phɔ olosɔsɔsi bonte unwanwa eye, mokɔlɔ nwa moya Yesu Nkolo wa banga, wa mozwa ngambo, phɔ ya banga na banga tomozwa ngambo phɔ ya bɛɛ. ¹⁵ Nabaka na ianola bomɔ yango mɛna nazingaka naino iya oka bɛɛ phɔ naesungye mbala eya ibale, ¹⁶ emba bonauti oka bɛɛ na mokyɛndɛ o Makedoniya, bonamani o Makedoniya nambe kula ya butwa oka bɛɛ, phɔ okyɛndɛ nzika o Yuda. ¹⁷ Waakana nga obokye na mokyela babona, nakana bokanela? Na nyango ya nga ili nde nyango ya bomoto phɔ na wɔ «ɛɛ» na «phe» mi lowɔ lonɔlɔ? ¹⁸ O boo pha nwanwanwa oli na bosembo na wɔ na bɛɛ ngakye, ya wɔ nga na bɛɛ teyaikaka ba «ɛɛ» na «phe» mi lowɔ lonɔlɔ. ¹⁹ Phɔ Yesu Klisto, nwanwa wa nwanwanwa, yo mampenza owaeteya banga, inga na Sila na Timote, yo taika wɔ «ɛɛ» na «phe». Mi lowɔ lango lonɔlɔ, aba kawɔ nde «ɛɛ». ²⁰ Phɔ eli «ɛɛ» yo okolophɛ ianola obokye maphɔɔ masɔ malolakyela nwanwanwa mali ma phɛɛ. Emba o nzela yɛ towɔ obokye: «Amɛ» phɔ ya ikumbela nwanwanwa ²¹ Eli yo nwanwanwa yo mampenza okolokuya na banga na bɛɛ o nzela ya Yesu Klisto. Eli nde yo owa lonɔlɔ. ²² Alokya elembetele ekyeteya obokye toli bato bɛ, amba na tonza mandondo ma banga na Bolobɔ, okoteya obokye alophɛ mbolo nsuu yaawɔkɔ yo. ²³ O boo pha nwanwanwa nakati seleka na bomɔɔ pha nga, bo nakate na wee; yabaka phɔ nga saaya iyaekyela boɛ, yango mɛna siika yaa o Koliti. ²⁴ Teli obokye toyaetomisa isengyesi bɛɛ ianola, phɔ wa unva anola Yesu Klisto na bokusi. Kasi tozingye ikyela etoma elele yɔnɔyɔ na bɛɛ phɔ oɛ na nkyisa.

namba ya ika bato ba Troas, namba ya kyende o Make-doniya.

Tozwe elonga nde na Yesu Klisto

¹⁴ Tokumbele ηwaphongo okolokambe nkolo iso o elonga o nzela ya Yesu Klisto. Na nzela ya banga kaefinya Yesu Klisto mboka eso ndokolo solo ya malasi ekye nyangwe mboka eso. ¹⁵ Na bomoto toli ndokolo malasi ma solo elaa mabonzele Klisto ηwaphongo, toli malasi me pho ya bato baali o nzela ya lobiko na baamibungye itakye na ηwaphongo. ¹⁶ Pho ya bato bali o ibunga, solo me eli ebe, kye bakambe o iwaa. Pho ya bato baabikya ηwaphongo, solo me eli elaa, kye bakambe o bomoto pha bobele na bobele. Emba okokyi ikyela etoma me nza? ¹⁷ Tololi ndokolo bato bayoko baungya iloba sa ηwaphongo, kasi pho eli ηwaphongo owa lotoma, towoto nde na bosembo o boopho pho toangana na Yesu Klisto.

3

Bato ba etoma ya sangola eenyakune

¹ Wa mowoto obokye banga tokuli tata imitata? Na toonisengyela ya bato baayoko ieteya nkanda na ieyonga yango pho ya iweninya obokye toli bakolo batoma. ² Mokanda ηwa banga eli nde be, ηwaakoma Klisto o mandondo ma banga, moebane moombe na tangama na bato baso. ³ Eli phele obokye be oli mokanda ηwaakoma Klisto o nzela ya banga. Taika mokoma na maa ma mokanda, amokoma na Boloto pha ηwaphongo oli na bomoto. Taika mokoma o ikolo sa mabanga, amokoma o mandondo ma bato. ⁴ Towoto babona pho Yesu Klisto aloteya obokye eli ηwaphongo owa lotoma. ⁵ Tolokokyi imitata obokye bokusi bokyele na banga etoma me boute na banga mampenza, bokusi me boute nde na

Ἡwaphongo. ⁶ Eli yo moto okolophe makokyi ma ifa ḡato ḡa etoma ya sangola eenyakune, teli na moḡeko ḡwakoma ḡe, kasi na Ḃoloḡḡo; pho moḡeko ḡwa koma ḡḡe moḡome kasi Ḃoloḡḡo kaphe ḡomḡo pha ḡoḡele na ḡoḡele. ⁷ Moḡeko ḡwa komamaka o ikolo sa maḡanga emba nkyemo ya Ἡwaphongo ya wenenekye imbēle me. Ḃoo pha Mose pha ngyenyekye na bokusi, ḡa Isalayele teḡaikaka koka na iḡokyeka, kasi ingyenyē me tesaikaka na koko. Ḃo moḡeko mokambe ḡato o iwaa ḡwa tokoko na nkyemo. ⁸ Ka wa mokyela Ḃoloḡḡo etoma, ngyemo ya Ἡwaphongo yamba ḡa ḡo? ⁹ Ḃo moḡeko mophe ḡato etumbu moli na nkyemo, ka nkyemo ya sangola eenyakune ekyebuya ḡato, ḡato ḡa ḡosembo o miyo ma Ἡwaphongo yamoba ndengye'ye! ¹⁰ Tokokyi na iwo oḡokye nkyemo yaangyenyekye kalakala tiikokane na ya lolō eye, ikyilekye ya kalakala. ¹¹ Pho ḡo sangola eekasi ya imbēle sikuwe yaḡaka na nkyemo, nkyemo yaamba ḡa ḡo pho ya sangola eenyakune eyamoikala ḡoḡele. ¹² Toli na ianola pho molemo ḡwa ḡanga moli imapho mamana. ¹³ Banga tolokyele ya Mose owaziḡaka ḡoo phe na etobu pho ḡato ḡa Isalayele, ḡḡe sawene oḡokye ingyenyē me silemo. ¹⁴ Kasi ḡato ḡa Isalayele teḡakuli ḡa na mayele; nḡo lolō eye, watangye ḡḡe ḡabuku ḡa sangola eya kalakala, etobu eyaziḡa ḡḡe o ḡoo etaaba nde omo. Naino teḡaemanye, pho kyemane nde o nzela ya Klisto. ¹⁵ Na lolō eye, watangye ḡḡe ḡabuku ma Mose, etobu yḡoḡo kyeziḡe mayele ma ḡe. ¹⁶ Eli nde na iḡongola ndondo oka Nkolo, etobu me kyeembe mana. ¹⁷ Pho Nkolo ali Ḃoloḡḡo, emba elele eli Ḃoloḡḡo pha Nkolo, wamo wali ḡosomi. ¹⁸ Emba ḡanga ḡaso ḡateḡaakule ziḡa maḡoo, toweninya nkyemo ya Nkolo; yango mena toḡongwa pho ya iulana na Nkolo tombe na mana o nkyemo inkyinkyi, tobutwe o nkyemo inene na

nzela ya Nkolo oli, Bolobɔ.

4

Ekpele ya motuya o motema ηwa mambongo makyela ɔ́ɛ na yɔndɔ

¹ Ɔwaphongo na ngɔngɔ ye, alophe etoma eye, yango mɛna toloophɛmbɛ. ² Tole maphɔɔ masɔ makyele ɔ́ɛ miiɓombo. Tolookatele ɓato, toloobongole maphɔɔ ma Ɔwaphongo. Kasi towɔ ɓosembo o ɓoo pha Ɔwaphongo. Tozingye ɓaɓona phɔ ɓato ɓasɔ ɓaɛɓe oɓokye toli ɓato ɓawɔ phɛɛ. ³ Ɔo Simo Elaa ekyeteya ɓanga, ɓato ɓayɔkɔ teɓaɛsɔsɔɔ, eli nde ɓato ɓa ɓungye. ⁴ Phɔ ya ɔ́ɛ ɓato ɓaɓungye, Molemba okokonza munse mumu kabunzinya malondo ma ɔ́ɛ phɔ ɔ́ɛ sa anola Simo Elaa. Tozingye ɔ́ɛ ɓawɛɛ ηwenya molole o ikolo sa ɔ́ɛ. ηwenya mɛ moolole moute na Simo Elaa ya nkyɛmɔ ya Yesu Klisto oli elala ya Ɔwaphongo. ⁵ Wa imole ɓanga Simo Elaa, tolowɔ phɔ ya ɓanga manpenza, towɔ phɔ ya Yesu Klisto oɓokye eli yo Nkolo wa ɓato ɓasɔ. Ka phɔ ya ɓanga, toli ɓato ɔ́ɛ ɓa etoma phɔ ya Yesu. ⁶ Phɔ Ɔwaphongo wakyela yo mokyisi awɔ yokye; «ηwenya molole onte ya enzɔmbi!» Eli nde ona yo Ɔwaphongo owa lola o mandondo ma ɓanga phɔ ya ilophe malondo mateya ɓato nkyɛmɔ ya Ɔwaphongo ikyiwenɛɛ o ɓoo pha Klisto. ⁷ Toli ɓakɔɔ ndokolo mambongo maakyela ɔ́ɛ na yɔndɔ, kasi toli na ekpele yɔnɔyɔ eya motuya onte ya ɓanga. Kyeteya oɓokye ηwenya munɛɛ phɔ ya ikyela etoma ya Ɔwaphongo moute nɛ kasi na ɓanga phe. ⁸ Ɔato ɓaloyelele na ɓiɓasi mboka esɔ, kasi teɓalobome. Ɔalolukye na maphɔɔ kasi toititale. ⁹ Ɔa lowiinya kasi te ɓalozwe. Ɔalounza kasi te ɓalobome. ¹⁰ Mbala na mbala tonyanya iwa sa Yesu o nzoto ya ɓanga phɔ ɓɔmɔɔ phe

bo weneene na o nzoto ya banga. ¹¹ Na boli banga na bomoo, toli mbala na mbala o ikama sa iwa pho ya Yesu, pho bomoo phe boweneene na o nzoto ya banga ikyi we. ¹² Yango mena iwa sili mi banga nkolo iso. Pho ya obokye bomoo bohe na be. ¹³ Bakoma o buku pha hwaphongo obokye, «Naanola hwaphongo yango mena nawo.» Na banga toanole hwaphongo me, yango mena towo. ¹⁴ Pho toebe obokye owaakola Nkolo Yesu, aaloakola na banga me molongwa na Yesu, emba amokye na banga na be o boo phe. ¹⁵ Toititale o maphoo maso pho ya be, na bomoo ngolu ya hwaphongo ekomele bato na boikye. Yango mena bato bamoba baikye pho ya imophe melesi na pho ya imokumbela.

Ianola si ambya bomoo

¹⁶ Yango mena toloophembe. Na bo nzoto ya banga kyiphembe na mo na mo, kasi o mandondo ma banga, hwaphongo kalophe bokusi mokolo na mokolo. ¹⁷ Mampasi maokye banga inwanwa eye mali makyiky imamekyinya na nkyemo iinzikye, na ya bobele na bobele ikyi lobongyisa yo. ¹⁸ Pho maumunya ma banga te mali mi maphoo mawene be, kasi mali mi maphoo maate mawene be; pho maphoo maawene be temaakoko kasi maatemawene be mali pho ya bobole na bobele.

5

¹ Toebe obokye bo ingambi sa banga sa o se wawa sili nde molaku, — kyelukye iwo obokye nzoto ya banga — toli na ingambi sinene sakyelama na hwaphongo, ingambi sa bobele o ikolo sitesaika tongama na bato. ² Emba inwanwa eye tokyimele pho phowa ya banga eli ikye obokye to kye nyolo o ingambi sa ikolo; ³ Pho ya obokye tobe na bitobu o nzoto kasi bolumbu phe. ⁴ Pho

naino otaaba banga nkolo iso o molaku mumu, tookye mpasi, tokyimele. Teli obokye tozingye imana o nzoto iye, kasi tozingye obokye tolate nzoto ya ikolo pho bomoo bomine nzoto ikyi we. ⁵ Eli hwaphongo yo mampenza owa lobongya pho ya yango, amba lophe na Bolobo phe ndokolo ndanga ya mbolo yaalobongyisa yo. ⁶ Yango mena toli nde na ianola obokye na botaba banga o nzoto iye, toli o nze ya ingambi sa banga, itakye na ingambi sa Nkolo. ⁷ Pho totambule na ianola kasi na iwene na miyo phe. ⁸ Eli bomoo, totondi na ianola emba tombe nde zinga imana o nzoto iye pho ya ikye zala phenephe na Nkolo. ⁹ Na bo totaba o nzoto iye, na bo tomani mi yango, phowa ya banga eli nde ya ikyela maphoo maamosepelisa. ¹⁰ Pho banga baso toengyesi ikye samba o boo pha Yesu Klisto pho moto na moto azwe iphuti mi iso ya kyela yo o bomoo phe, naa na bolaa naa na bofe.

Klisto aya lobongye na hwaphongo

¹¹ Boebi banga itosa Nkolo, tolukye isoolisa bato obokye maphoo ma banga mali ma phele. hwaphongo kaloebe na bolaa nambe naanola obokye o mandondo ma bée konzebe me. ¹² Tolookule zinga imitata banga mampenza oka bée, kasi tozingye iyephe nzela ya iba na mawala pho ya banga, pho oebe ibuyisela bato bawa bamitate nde na maphoo ma ibanda kasi na maali o ndondo phe. ¹³ Bo eli phele obokye banga toyeya, eli pho ya hwaphongo, kasi bo tobee na mayele malaa, eli pho ya bée. ¹⁴ Pho lozingo la Klisto lololekye, banga baanole obokye moto monomo awa pho ya bato baso, emba eli obokye bato baso bawa ne o miyo ma hwaphongo. ¹⁵ Awa pho ya bato baso obokye bato baso bali na bomoo bée sakula bika pho ya bée mampenza, kasi pho ya owaawa, owaakwa pho ya be. ¹⁶ Yango mena

tolookule kyeka moto na motindo ηwa bomoto. Na bo phanza tokyekaka Klisto na motindo ηwa bomoto, inwanwa eye tolookule mokyeka bomō. ¹⁷ Bo moto aanga na Klisto abuto moto oomunyakune. Mōbesi mookasi molēmō, mōbesi moonyakune motōkōsi. ¹⁸ Maphōō masō mamana maute na ηwaphongo, owabōngya na banga o nzela ya Klisto na owa lophē etoma ya ibuya bato bayōkō o mabōngyē nē. ¹⁹ Phō o nzela ya Klisto, ηwaphongo abōngyaka na bato basō sakyeka masumu ma bē. Amba lophē etoma ya ikyē imola mabōngyē mē. ²⁰ Toli batoma ba Klisto, eli ndokolo nde ηwaphongo yo mampenza kaebangye o nzela ya banga; toebōndi, na nkombo ya Klisto obōkye, anola obōkye obōngyē na ηwaphongo. ²¹ Yesu Klisto taika kyela isumu, kasi ηwaphongo amunyōsa o isumu sa banga, phō ya obōkye, o nzela yē tobutwe bato ba bōsembo o miyo mē.

6

¹ Phō tokyele etoma elele yōnyō na ηwaphongo, to ebōndelē: Bēē saōō ngōlu eya zwa bēē oka yē. ² ηwaphongo awō yokye: «Imbelē sa wenēnykyē ngōlu ya nga naeyokaka, mokōlō ηwa lobiko na ya esunga». Kyeka inwanwa eye imbelē sa ianola ngōlu ya ηwaphongo, kyeka mokōlō ηwa lobiko. ³ Toloozingye ikyela lowō lokokyī ikatela bato o nzela ya ηwaphongo phō toloozingye obōkye bato bawōlē etoma ya banga na bōbe. ⁴ Kasi mi maphōō masō makyele banga, toteya obōkye toli bato ba etoma ba ηwaphongo. Na bo towēnē mam pasi ndengye na ndengye, na bo balonyōkōlō, toiti-tale nde babona. ⁵ Balokutuba, balonyōsa o bōlōkō, batomisa bato obōkye balokyele mobulu; tokyele etoma na bokusi, mbala eyōkō toloikaka zwaka malondo ma ilala na ma iza. ⁶ To miwēninya bato ba etoma ba

Ɔwaphongo na imikamba sa ɔanga silaa, na ɔoebakye pha ɔanga, na ikanga mandondo, na ikyela ɔolaa, na nzela ya ʔolɔɔ, na izinga ɔato na ndondo yɔɔyɔ, ⁷ na iteya sa ɔanga sa bosembo, na phɔ ya ngɔlu ya mwiya ɔwa Ɔwaphongo. Mɔbesi molaa ɔwa ɔanga moli ndokolo ɔɔɔwanele ɔa ɔanga phɔ ya ikyinda ɔanguna na phɔ ya imiɔatela mɛ. ⁸ ʔato ɔana ɔalokumole, ɔaayɔkɔ ɔalosemole, ɔana ɔalokumisa, ɔayɔkɔ ɔalotole, ɔalowɛɛ ndokolo ɔato ɔa ɔɔɛ nzuka towɔ phɛɛ, ⁹ ʔalokyekye ndokolo moto taaloeɔe, kasi ɔato ɔasɔ ɔaloeɔe. ʔaloumunya nkɔɔ isɔ oɔokye tomowaa, kasi ɔalowɛɛ oɔokye toli nde na ɔomɔɔ. ʔalophɛ mampasi, toloowe. ¹⁰ ʔalowɛninya ngɔngɔ kasi toli nkɔɔ isɔ nde na nkyisa, toli ɔaɔola kasi tobuya ɔato ɔaikye ɔato ɔa ezwele o nzela ya Ɔwaphongo, towɛɛɛ ndokolo tololi na ekpele nzuka o ɔona ɔosembo toli na mbolo isɔ. ¹¹ ʔɛɛ ɔato ɔa Koliti, toewɔɛ polele, toewɔɛ ili o mandondo ma ɔanga. ¹² ʔanga toloika ɛ iyezina, eli nde ɔɛɛ ɔate ɔalozingye. ¹³ Naewɔɛ ndokolo oli ɔana ɔanga, nawɔ na ɔɛɛ ngakye; Olowɔɛ ili o mandondo ma ɔɛɛ, olozingye ɔokoezingye ɔanga!

Saangana na ɔato ɔate ɔaanole Yesu Klisto

¹⁴ ʔɛɛ saangana na ɔato ɔate ɔaanole Yesu Klisto phɔ ya ikyela na ɔɛɛ etoma elele yɔɔyɔ. Ndengye'ye moto molaa na moto mɔbe ɔakokyi ikyela etoma elele yɔɔyɔ? Ɔwenya na enzɔmbi ɔakokyi iangana? ¹⁵ Klisto na Zabulu ɔakokyi iyokana? Moto oko anole Klisto na otomoanole, ɔakokyi iɔa na maumunya ndengye yɔɔyɔ? ¹⁶ Bikyeko tebili na elele o tempelo ya Ɔwaphongo. Phɔ ɔanga toli tempelo ya Ɔwaphongo oli na ɔomɔɔ. Eli nde ɔo wawɔ yo Ɔwaphongo oɔokye: «Namɔɔa onte ya ɔɛ, na motambula na ɔɛ, namɔɔa Ɔwaphongo wa ɔɛ, emba ɔɛɛ

ḡamoba ḡato ḡanga». ¹⁷ Yango mEna Nkolo ḡwaphongo kawo na ḡato ḡEe yokye: «Mana onte ya ḡato ḡaaḡe, saḡa elele yowoyow na ḡE, sakuma mbolo ya sokoto, emba nga na moeyamba. ¹⁸ Namoba ango wa ḡEe, emba ḡEe wa moḡa ḡana ḡanga, eḡe ḡampele eḡe ḡa ḡabasi. Kyewo Nkolo Ekambambasi.»

7

¹ Pho ḡwaphongo alolakyela ḡabona, ḡande na nga ḡa lozingo, tomikunyole na ḡobe ḡoso pha nzoto na pha molimo, tomilenza o ibutwa ḡaakolo ḡato ḡa ḡosantu na ḡoilakye ḡwaphongo.

Nkyisa ya Polo

² Oloyambe o mandondo ma ḡEe, toloika kyela moto ḡobe, toloika bungya moto mowowow, toloika kosa moto. ³ Saumunya obokye nawo ḡabona pho ya iyewole na ḡobe. Eli nde ḡowa ewole nga obokye toezingye na ḡoikye na ḡo o iwa na ḡo na ḡomow. ⁴ Sili na ziko mi ḡEe, nali na lolendow pho ya ḡEe. Onte ya mampasi ma ḡanga masow, si phembE, natonde na nkyisa. ⁵ Pho na wakoma ḡanga o Makedoniya, toloikazwa na ḡwana imbEe wa iyema, nde minyowow na minyowow, toloika ḡaa ḡose na ḡato, na ḡoilakye o mandondo. ⁶ Kasi ḡwaphongo okokuya ḡato ḡaaphEmbi, alokuye na ikoma sa Tito. ⁷ Teli nde pho ya bokomakye phE, kasi na pho aloimola ndengye eya mokuya ḡEe. Aloimola na phowa ya ḡEe ya ikula nvenE, na ngowow ya ḡEe pho ya maphow maabe malekana, na phowa ya ḡEe ya inzambelela. Yango mEna nkyisa ya nga ilekyi bonenE. ⁸ NaEbe obokye mokanda ḡwa ekomelaka nga ḡwa ephE ngowow, sikuli ḡaa na ngowow pho ya lowow mE. Naokyi ngowow wa wenE nga obokye mokanda mE ḡwa ephEkyE ngowow nde pho ya ḡwana imbEe mokuwe. ⁹ Kasi ḡwanḡwa eye

2 Bakoliti 7:10   13   2 Bakoliti 7:16

na sepele pho nakoma mokanda mamuna. Si sepele pho ya obokye naephε ngongō. Nasepele pho ya obokye wabaka na ngongō pho ya lowo loobe lakyela bεε, emba yango mεna wamba bōngyε mandondo. Ngongō ya bεε yabaka nde bowazingaka ηwaphongo pho obōngyε mandondo. Yango mεna toloika ekyela boβε na mokanda mε. ¹⁰ Pho ngongō ekyeute na ηwango ηwa ηwaphongo, kyetome moto ibōngya mobesi momokambe o lobiko; ngongō ndengye mεna tolomiime na yango. Kasi ngongō ekyeute na maumunya ma mokyisi mumu, kyetome o iwaa. ¹¹ Kyeka iηwarηwa eye mbano ya ngongō ya bεε bowazinga ηwaphongo, Kyeka ndengye emambye bεε, kyeka bookomiwele bεε obokye tokyele masumu, kyeka boomεngyi bεε na maphōō malekana, kyeka boile bεε, kyeka phowa ya bεε ya ikula nvenε, kyeka boozingye bεε ikyela ikyizingye ηwaphongo, kyeka bozingye bεε iphε okyesi boβε etumbu. Oteye na ndengye iso obokye toika ba na lowo i lowo lalona. ¹² Bo na ekomelaka mokanda mamuna, teyabaka maphōō ma moto owa kyela boβε, naa pho ya moto owa kyela bεε boβε. Kasi yabaka nde pho ya obokye oeβε na bolaa o boo pha ηwaphongo imiambya sa bεε pho ya banga. ¹³ Yango mεna mobuyise ηwa bεε molokuyee. Teeβε nde ikuya na ikuya, tokulizwa nkyisa ilekyi boikye na iwεnε Tito na nkyisa pho ya ndengye eyabaka bεε nε na bolaa. ¹⁴ Wa motoma nga oka bεε naekumisa o boo phε. Iηwarηwa eye toikyi mpe sōō. Maphōō masō mawō banga na bεε, mali phεle. Ikumisa saekumisa banga o boo pha Tito sili sa phεle mε, wakyelama nde bomō. ¹⁵ Yango mεna phowa ye pho ya bεε ekuli leka boikye wa umunya yo ndengye eya motosa bεε basō na ndengye eyamoyamba bεε na bolaa, na botosi bosō. ¹⁶ Nasepele pho nakokyi iyelemela

i maphoḵo maso.

8

Baphalanga baambya bḔE pho ya ba anosi ba Yelusaleme

¹ Bande na nga, tozingye obokye oebe bolaa pha kyela Ḥwaphongo pho ya baanosi ba Makedoniya. ² Onte ya mampasi maikye mazwaka bḔE na bolaa pha bḔE, kasi babaka na nkyisa nzikye, yango mena bambyaka baphalanga baikye pho ya etoma ya Ḥwaphongo. ³ Nawene na miyo, bambya na makokyi ma bḔE na ileka, makokyi ma bḔE nde na phowa ya bḔE mampenza, ⁴ Balobondelkye, bamba wo na banga bḔkye tobaphe nzela ya iangana na banga mi lowo me, pho na bḔE basungye bato ba Ḥwaphongo bali o Yuda. ⁵ Yakyela be, yaleka ya umunyaka banga pho ya be. Bataka maambya phanza na Nkolo Yesu. Emba bamba ya mambya na banga me bo wazingaka Ḥwaphongo. ⁶ Yango mena, toongyi na Tito o bokye, aya unva etoma elaa eya tataka yo oka bḔE. ⁷ Pho oli na maphoḵo maso: Ianola, yela ya iwḵo, boebi, imambya na lozingo bo waeteya banga, baa nana ngolu ikye mi lowo lolo. ⁸ Siephe mitindo; kasi bo na wo na bḔE, na imiambya sa bebi, na epe nzela ya iteya laakolo lozingo na bebi. ⁹ Pho koebe bolaa pha lokyela Nkolo wa banga Yesu Klisto; iyo owabaka moto wa ezwele, amibuya mobola pho ya bḔE, pho na bobola phe, bḔE obutwe bato ba ezwele. ¹⁰ Yango mena na epe maumunya ma nga mi lowo me, ebongyi na bḔE ilendendala, bḔE babaka bato ba obo ba izwa maumunya maamana mbula eelekaa, na ikana imakyelela. ¹¹ Kasi unwanwa eye, unva ikyela etoma me. Oeyunve iyekyela na ndondo yonoyo bo waekanaka

ḡÈÈ, na makokyi mali na ḡÈÈ. ¹² Phḡ ḡokoambya na ndondo yḡḡyḡ, ḡwaphongo kaanole ikaḡo siiambya wÈ kokokana na ili na wÈ, kasi na iteili na wÈ phe. ¹³ Teli ḡḡokye nakpe mampasi ma ḡato ḡayḡḡo nambe ephisa mango, phḡ ḡÈÈ ḡaḡe na ḡolaa, ḡÈÈ ḡwÈÈÈ mpasi, kasi eli nde ḡḡokye ḡÈÈ ḡasḡ ḡḡe nde ndengye yḡḡyḡ. ¹⁴ Uḡwarḡwa eye, oli na mbolo nzikye emba okokyi isunga ḡebi ḡaakambi. Phḡ mokḡḡ ḡwa mokamba ḡÈÈ, ḡo ḡÈÈ ḡaḡe na mbolo nzikye, na ḡÈÈ ḡamosunga mÈ. Na ndengye mÈna wamokokana. ¹⁵ Nde ḡowakoma ḡÈÈ ḡ buku pha ḡwaphongo ḡḡokye: «ḡwa ḡḡḡḡḡ mbolo nzikye, wa za ḡÈÈ teḡaika ikala na epkele. ḡaḡḡḡḡḡ mbolo ndambo, ḡazee nana ḡoikye mÈ.»

Tito na ḡebi nÈ

¹⁶ ḡwaphongo akumame phḡ akyesi ḡḡokye Tito ami-ambya mi ḡÈÈ ḡokomiambya ḡanga. ¹⁷ Tito aanosi yaa moongaka ḡanga, ambakula miambya nde na phowa yÈ mampenza na iyaa oka ḡÈÈ phḡ ya iya esunga. ¹⁸ Tomotome na nwebi mosuu, moto mÈ, mangomba masḡ ma ḡaanosi ḡasepele nÈ, phḡ kateya Simo Elaa na ḡolaa. ¹⁹ Na phḡ, mangomba masḡ ma ḡaanosi ḡamḡḡḡḡḡ phḡ akyÈ na ḡanga ḡ imbanga sa etoma eya ngḡlu eya lophÈ ḡwaphongo phḡ ya nkyemḡ yÈ na phḡ ya iwÈninya ndondo elaa ya ḡanga. ²⁰ Tokyele na ndengye isḡ ḡḡokye ḡato sa lowḡÈ na ḡḡḡe na ndengye ekyekyelele ḡanga ḡaphalanga ḡaikye ndengye eye. ²¹ Tolukye ikyela ḡolaa, teli nde ḡ miyo ma Nkolo kasi na ḡ miyo ma ḡato. ²² Toḡatomi na nwebi na ḡanga mosuu, mbala nzikye mi maphḡḡ maamumekye na ḡanga, towÈÈÈ ḡḡokye kamiambya. Iḡwarḡwa eye kakule mi-ambya na koleka phḡ ḡÈÈ komikambe na ḡolaa. ²³ Phḡ ya Tito, iyo ali nwebi na nga owa lozingo na owa etoma onte

ya b̄ēē; kasi pho ya bato babale bayoko baye ne, bali batoma ba mangomba ma baanosi, bambe nakyela pho ya nkyemo ya Yesu klisto. ²⁴ Weninya obokye kobazingye phele. Pho mangomba maababatomu, bawene obokye toesambe na phele.

9

Isungyi pho ya b̄ēbi

¹ Tewali ntina pho ya obokye nakule ekomela pho ya lowo lokyeki isungyi sa baanosi ba hwaphongo bali o Yelusaleme. ² Pho naebe obokye, b̄ēē oli na phowa ya ibasunga, namba na ekumisa o miyo ma bato ba Makedoniya, ngakye: «B̄ēbi ba Akaye baunva mibongya iambya banda mbula elekaa». Yango mena bato baikye ba Makedoniya babuto imiambya pho ya ndakisa ya b̄ēē. ³ Ijwawwa eye na etomele Tito na b̄ēbi ne pho itata saa etata banga mi lowo me, sango saba saa phaa; na zingye obokye o mibongya bowawoko nga. ⁴ Bo phe, bo nga na bato ba Makedoniya toesi omo, toloombi ya ezwa o mibongye, tomobaa na so, pho toetataka obokye b̄ēē waunva mibongya, kasi so eyaka b̄ēē ya moleka. ⁵ Yango mena, nawene obokye esengyesi obokye nawo na b̄ēbi babana bayee phanza pho ya ilengyele makabo ma b̄ēē bo wakanaka b̄ēē. Emba bo umbo imilengyele, yamoweninya obokye b̄ēē koambya na ndondo yonyo kasi na mandondo mabale phe.

⁶ Imunya naino, obokye moto okophikye na bokyiki, kanoko na bokyiki. Okophikye na boikye kanoko na boikye. ⁷ Ebongyi obokye moto na moto akabe bokani yo. Yango saba na imiima, na na ietomisa na bokusi. Pho hwaphongo kazingye moto okokabe na nkyisa. ⁸ Hwaphongo ali na makoyi ma iephē mbolo ndengye na

ndengye pho obakye nkolo iso na mbolo isengyesi na we pho ya isunga bitoma biso bilaa. ⁹ Eli bo wakoma bée o buku pha hwaphongo obokye: «Moto omolaa kakabele babola na boikye, bolaa phe pha mokoko pho ya bobele na bobele.» ¹⁰ Eli hwaphongo okophe bato mumboto hwa iphika na ntoma ya iza. Amoephe na bée mumboto, aamobuya nwikye pho ophemye bato baayoko me. ¹¹ Amoebuya bato ba ezwele, pho obakye imbele sisoko kabele bato; yango mena bato baikye bamophe hwaphongo melési pho ya makabo maabaphe banga na nkombo ya be. ¹² Pho etoma eya ikabela bato baakaya, teli nde pho ya isunga baanosi ba hwaphongo kasi kyesepelela na hwaphongo pho bato baikye bamophe melési. ¹³ Waamokamwa bée na ngambo ya etoma ya bée, bato baikye bamokumisa hwaphongo pho ya botosi boweninya bosembo pha bée o Simo Elaa ya Klisto, baamokumisa me pho ya ngolu ekyebakabele bée, na bato basuu mbolo ya bée. ¹⁴ Wamowene bée ngolu eyaephe hwaphongo, bamobondela pho ya bée na lozingo loso. ¹⁵ Tophé hwaphongo melési pho ya ikabo sa lophe yo, silekyi makabo maso.

10

Polo kalimbole etoma ye ya botoma

¹ Inga Polo, nga mampenza naongye na bée na ndondo elaa nana boboto pha Klisto, kanga okowo bée bekye: Nabe moto wa bose wabe nga na bée elele yonyo, kasi moto wa nkamba wabe nga itakye na bée; ² Naebondi; santoma obokye nateya nkamba ya nga waamoya nga oka bée, pho nakane iteya nkamba me na bokusi bosoko oka bato baumunya obokye inga na bengye nde maphoko ma bomoto. ³ Phele, toli bato, kasi tolonwane na ndengye

ya bomoto. ⁴ Biḡwanele biḡwane na ḡanga tebaika uta na ḡato, kasi eli biḡwanele bikusi ba ḡwaphongo, pho ya inyangole ḡilele ḡiso biimiḡombe ḡanguna. Tonyangole maumunya maabe, ⁵ na lolendo loso lokatele ḡato ieba nzela ya ḡwaphongo. To kangye maumunya maso pho ya obokye matosa Klisto. ⁶ Waalloweninya ḡèè obokye kolotosa, toli phenephē iphē ḡato ḡateḡalotosa etumbu. ⁷ Kokyekye nde maphoḡ mawenenē o iḡanda; ḡo moto mḡḡḡḡ kawo obokye ali moto wa Klisto, aeḡe obokye na nga nali moto wa Klisto mē. ⁸ Pho sikokyi ioka so nabo namitati, na ḡokonzi pha loophē Nkolo, ḡokonzi ḡoli na ntina ya iekuya kasi ienyangola phe. ⁹ Sizingye obokye na eiyisa na nkanda ya nga. ¹⁰ Pho kyeka ḡokowo ḡèè: «Nkanda ya Polo kyilozokya o mandondo; kasi wabe yo na ḡanga elele yḡḡyḡ tabe na ḡokusi, na maphoḡ mē mali nde phaa.» ¹¹ Kasi moto okowo ḡabona aeḡe na ḡolaa obokye ndengye eekyekemele nga nkanda na itakye, namokyela nde ḡomḡ wa moḡa nga na ḡèè elele yḡḡyḡ. ¹² Pho ḡanga etelomimekye na ḡato ḡaayḡḡ, ḡaamiwēnē obokye ḡèè ḡakoka. ḡali ḡibubusi, moḡesi ḡwa ḡèè ḡamokpe ndokolo mumekeyele, ḡambe mimeka na ḡwango. ¹³ Pho ya ḡanga, tomitate nde na etoma eya lophē ḡwaphongo. Etelomitate na lowoḡ losuu. Etoma eya lophē ḡwaphongo eli ya iyaa na oka ḡèè mē. ¹⁴ To loikyi leka mandelo nde ḡo eḡakyi obokye toloikyi yaa oka ḡèè, toekomesi nde phēle ḡato ḡa o ḡoo oka ḡèè na Simo Elaa ya Yesu Klisto. ¹⁵ Yango mēna, tolomitate na ḡitoma ḡakyla ḡato ḡasuu. Kasi tozingye nde obokye ianola sa ḡèè sikole, pho etoma ya ḡanga onte ya ḡèè ekole mē, kasi nde o mandelo maalomekyela ḡwaphongo. ¹⁶ Sima, tokokyi ikyenimola Simo Elaa o nkyisi ili itakye na ḡèè, ili naino saeyoka. Emba etolomitate na etoma

eya kyela bato basuu. ¹⁷ Kasi bakoma o buku pha Iwaphongo obokye: «Moto okozingye imitata, amitate nde na maphoᵛ makyela Nkolo.» ¹⁸ Pho Iwaphongo taanole moto okomitata yo mampenza, kasi nde yo oko sambe Nkolo.

11

Polo na batoma babole

¹ Naongye na b̄ēē okangakye mandondo, onde nawo ndokolo moyeye (moto wa ᵛwaa). Nde ph̄ēē otaa kanga mandondo. ² Nali na zuwa pho ya b̄ēē, nde booli zuwa sa Iwaphongo, nakane iyelongya na molo m̄on̄om̄o, molo m̄ē eli Klisto. Na zingye iyeteya o boo ph̄ē ndokolo nḡond̄o oli naino sa ebaa nzoto ya lele. ³ Kasi koebe ndengye eya kosaka nz̄oᵛ Ewa na malondo m̄ē mabe. Na ile, imb̄ēē sisuu Molemba akokyi iya bunzinya maumunya ma b̄ēē maalaa pho b̄ēē sakula zinga Klisto na ndondo ȳon̄oȳo. ⁴ Pho bo naweni obokye moto mosuu aesi ya eteya Yesu mosuu okȳēē na owa eteyaka banga, b̄ēē wa moanola. Koanole Bolob̄o bokȳēē na Bolob̄o pha zwaka b̄ēē na Simo Elaa ekȳēē na eya eteyaka banga. ⁵ Naumunya obokye bato babangye b̄ēē obokye batoma ban̄ēē, tebandekye na ná ekpele ȳon̄oȳo. ⁶ Na bosili na yela ya iw̄o, kasi nali na boebi. Mbala nzikye naba naew̄eninya phango na maphoᵛ ndengye na ndengye. ⁷ Waeyimolaka nga Simo Elaa ya Iwaphongo, sikaka eonga ekpele. Namiuyaka o boo pha b̄ēē pho b̄ēē obutwe bato ban̄ēē. Babona nakyelaka boebe? ⁸ Naanolaka iphutama na mangomba ma baanos̄i ba Iwaphongo masuu, nabaka nabikye nde na b̄ēē pho ya iesunga. ⁹ Imb̄ēē saabaka nga oka b̄ēē, sikaka baa ephesi ya moto wabaka nga na masengyesi, pho b̄ēbi bautaka o Makedoniya banzelelaka na mbolo

isɔ ya sengyelaka na nga. Sikaka zinga iɓaa ephesi ya ɓÈÈ, náa milowɔ ye. Na moikala iɓaa nde ɓomɔ. ¹⁰ Nawɔ na ɓosembo pha Klisto ɓoli onte ya nga ngakye: O nkyisi ya Akaye isɔ, moto na mɔnɔmɔ etaandomya. ¹¹ Na wɔ ɓaɓona phɔ ya'ye? Phɔ ɔɓokye siezingye? Ɔwaphongo kaeɓe ɔɓokye na ezingye. ¹² Ikyikyele nga na moikala ikyela nde ɓomɔ, phɔ ɔɓokye ɓatoma ɓa ɓɔɓe ɓaɓana ɓÈÈ sazwa nzela ya imitata ɔɓokye ɓakyele etoma nde ɓokyele ɓanga. ¹³ ɓato mɛ ɓaɓana ɓali ɓatoma ɓa ɓɔɓe, ɓaibi, ɓakatele ɓato ɔɓokye ɓali ɓatoma ɓa Klisto. ¹⁴ Kasi teli lowɔ la ikamwa, phɔ Molemba yo mampenza kakate ɔɓokye ali anzelu owa moo. ¹⁵ Tekuli ɓa na lowɔ laikamwa ɓo ɓato ɓaetoma; ɓÈÈ ɓakate ɔɓokye ɓali ɓato ɓa etoma ɓa Ɔwaphongo owa ɓosembo, o mokɔɔ Ɔwɔ suka, ɓamozwa etumbu ekokyi na bitoma ɓa ɓÈ.

Mampasi ma Polo o etoma ya ɓotoma

¹⁶ Nakule wɔ ngakye: Moto mɔnɔmɔ saumunya ɔɓokye nga na yeya (nga nali na Ɔwaa), kasi ɓokoumunya ɓomɔ, anola ɔɓokye na yeya phɔ nakute mitata Ɔwana ɓokyii mɛ. ¹⁷ ɓo na mitate, siwɔ ɓozingye Ɔwaphongo, kasi ndokolo na yeya. ¹⁸ ɓokomitate ɓato ɓayɔkɔ mi maphɔɔ ma mokyisi, na nga namitata nde ɓomɔ. ¹⁹ ɓÈÈ ɓato ɓa ɓaakolo malondo, komengyele ianolela ɓato ɓa yeya! ²⁰ Koanole ɔɓokye ɓÈÈ ɓaebuya ɓaombo ɓa ɓÈ, ɓa eɓɔɔɔ mbolo na malondo, ɓa etiyole, ɓaewande o maɓoo. ²¹ Naokye sɔɔ ya ilowɔ, toloikaka leka ɓokɔɔ phɔ ya ikyela ndengye mɛna! Kasi wa mekye ɓɛbi imitata nawɔ ndokolo na yeya, nakokyi imitata na nga mɛ. ²² ɓÈÈ ɓali ɓa-Eɓele? Na nga mɛ! ɓÈÈ ɓali ɓato ɓa Iisalayeɓe? Na nga mɛ! ɓali ɓana ɓa Abalayama? Na nga mɛ! ²³ ɓali ɓato ɓa etoma ya Klisto? — Namowɔ ndokolo moto owa yeya — Na ɓalekye, nawɛnɛ mpasi o etoma ileka ɓÈ.

Nanyɔlɔkɔ mbala nzikye o bɔlɔkɔ ileka ɔɛ. Bato banvandaka na ɔoikye ileka ɔɛ, nabaka mi makama ma iwaa mbala nzikye ileka ɔɛ. ²⁴ Bayuda ɔa nvandaka phimbo mako maato na ifuwa mbala itano, ²⁵ ɔakonzi ɔa Baloma ɔambinda phimbo mbala iyato, ɔamaa maɔanga mbala yɔnɔyɔ, nazinda na masuwa mbala iyato, nakyela mokɔlɔ moɔimba o maa, na moo na mokɔlɔ. ²⁶ O mabanga ma nga nazwaka makama ndengye na ndengye; makama maa vato na maa masuwa, makama oka ɔaibi, makama oka ɔɛbi na nga Bayuda, oka ɔato ɔateɔali Bayuda, na oka ɔɛbi na ɔanga ɔa ɔɔɛ; makama onte ya nkyisi inɛnɛ na o mabokye. ²⁷ Na wɛnɛkyɛ mpasi na bitoma biikusi. Mbala nzikye sikaka lala ebuu. Na waka na nzala nana phowa ya maa, imbeɛ siyɔkɔ siɔbaka nɔnɔ na ekpele ya iza. Nazangaka na etobu, na nyɔkɔmɔ na ná mpiyɔ. ²⁸ Mampasi masuu malii kasi sii matangye. Maumunya ma nga ma mokɔlɔ na mokɔlɔ mali phɔ ya ɔaanosi ɔa mangomba masɔ. ²⁹ Moto mɔnɔmɔ ɔo aphɛmbi o nzela ya ɔwaphongo, na nga na phɛmbɛ mɛ. ɔo moto mɔnɔmɔ akaa o isumu, wankyele mpasi ikye o ndondo. ³⁰ ɔo eɔe ɔɔokye na mitate, na mitata na ɔokɔɔ pha nga. ³¹ ɔwaphongo, ango wa Nkolo wa ɔanga Yesu, ookokumbele ɔato nkɔlɔ iso, kaeɔe ɔɔokye siikate. ³² Wa ɔaka nga o Damaseke, mokonzi o munɛnɛ wa mokyisi mɛ yaɔaka Aletasi, mokonzi monɔmɔ aɔaka o se ye. Mokonzi mɛ, akyekyɛ mikyɛla ɔatuluku o ɔibonga ɔiso ɔa mokyisi phɔ ɔa nzakya. Mokyisi mɛ ɔwalungamaka na ekuka. ³³ Kasi ɔaanosi ɔa ɔwaphongo ɔamba nyɔsa mieluɔa enɛnɛ, ɔamba ya ntɔkɔlɔ o fɛnɛteɛ eyaɔaka o ekuka, nɔnɔ wa nzuya ɔɛɛ o nze. Nɔnɔ waalota nga.

12

Polo kamitate na mandɔtɔ mɛ

¹ Esengyesi obokye na mitate, na botefbe bolaa, kasi nalukye iwɔ uɗwanɗa phɔ ya mandɔɔ na maphɔɔ maanveninyaka Nkolo. ² Naebe moklisito mɔnɔmɔ, owa baaka o ikolo, elekaa lolɔ mambula iko mbuka manee, (siebe naa abaaka o ikolo phele naa yabaka ndɔɔ, Ŋwaphongo yo mampenza kaefbe). ³ Phele, naefbe obokye Ŋwaphongo akyendɛ na moto mɛ o Paladiso. (Nakule wɔ ngakye, siebe naa abaaka o ikolo phele naa yabaka ndɔɔ, Ŋwaphongo yo mampenza kaefbe). ⁴ Omɔ aokaka maphɔɔ matemakokyi moto iwɔɔ naa imekola. ⁵ Phɔ ya moto mɛ namitata, kasi phɔ ya nga, namokyela mawala ma nga nde o bokɔɔ pha nga. ⁶ Bo nazingakyi imiotata nde sikyesi ndokolo moto wa ŋwaa, phɔ nde nawɔ maphɔɔ; maa phele. Kasi nale imitata phɔ siibenele obokye bato babee na maumunya manene mi nga koleka maphɔɔ mawene bɛɛ na maokye bɛɛ phɔ ya nga. ⁷ Yango mɛna, phɔ nga satonda na mawala mimaphɔ ma nveninyaka Ŋwaphongo, Ŋwaphongo ampe bolɔsi bokusi ndokolo toma ya Molemba phɔ ya invanda na inkatela phɔ nga satonda na mawala. ⁸ Nabɔndelekye Nkolo mbala iyato phɔ ya obokye ambikya na bolɔsi mɛ. ⁹ Kasi yo amba ya ambuyisa yokye: «Ngɔlu ya nga ekokyi na wɛ. Phɔ mwiya ŋwa nga momiwɛninya oka moto ootoli na bokusi». Yango mɛna nasepele nde imitata na bokɔɔ pha nga, phɔ mwiya ŋwa Klisto mabee mi nga. ¹⁰ Yango mɛna nasepele bokɔɔ pha nga, bo bantosi, bo na kambi, bo hanyokɔsi na bo banveninye mpasi phɔ ya Klisto. Phɔ imbɛɛ sili nga na bokɔɔ, eli nde sango sili nga na bokusi.

Iila sa Polo phɔ ya ingomba sa Bakoliti

¹¹ Nawɔ ndokolo na yeya, kasi eli bɛɛ bato bazingye bomɔ. Phɔ esengyelakyi obokye bɛɛ onzambebele. Phɔ na bo sili na ntina, bato babangye bɛɛ batoma banene

teḡaandekye. ¹² Bilembo biwɛninya oḡokye nali owakolo toma ḡakyelamaka onte ya ḡÈÈ, ḡÈÈ koeḡe ḡowabaka nga nakangye motema mi maphɔɔ masɔ, koeḡe na ḡilekyesako ndengye na ndengye ḡa wɛninyaka mwiya ḡwa ḡwaphongo. ¹³ Ekpele'ye eyakyela nga o mangomba masuu eteyaika nga kyela oka ḡÈÈ? Naēḡe nde lowɔ lonɔɔ, oḡokye sika anola oḡokye onzeyā. Indimbisa na ḡobe pha ekyela nga. ¹⁴ Eye ya moḡa mbala ya nga eya iyato iyaa oka ḡÈÈ, na mbala mɛ esi anole oḡokye na zee ntoma ya ḡÈÈ, nalukye nde ḡÈÈ kasi ntoma ya ḡÈÈ phe. Eli nde ḡoli ḡana na ḡaboti ḡa ḡE. Teli ḡana ḡaazeya ḡaboti kasi eli nde ḡaboti ḡaazeya ḡana. ¹⁵ Phɔ ya nga, namoḡa na nkyisa ya ibungya iso ili na nga, na imibungya nga mampenza phɔ ya ḡÈÈ. Ḗo nga na ezingye na ḡoikyē ḡabona, ḡÈÈ wa munzinga ḡontee? ¹⁶ Wa moanola oḡokye sikaka ḡaa ephesi phɔ ya ḡÈÈ. Kasi ḡato ḡamowɔ oḡokye, nga Polo moto moḡe, na yaekpela ḡaphalanga na ḡɔɔɛ. ¹⁷ Onte ya ḡato ḡatomaka nga oka ḡÈÈ, moto nza owa toma nga oḡokye ayaekosa phɔ ankpele ḡaphalanga? ¹⁸ Natomaka Tito na nwebi mɔnɔmɔ okoeḡe ḡÈÈ oḡokye ḡayee oka ḡÈÈ. Emba Tito aya ekosa phɔ aekpele ḡaphalanga? Ḗanga nɛ toloika ḡaa na maumunya ndengye yɔnɔyɔ? ¹⁹ Tee nɔnɔ uḡwanḡwa eye, ḡÈÈ koumunya oḡokye nalukye nzela ya imilongya o ḡoo pha ḡÈÈ? Teli ḡomɔ! Towɔ nde o ḡoo pha Naphongo ḡozingye Klisto. Ḗande na nga, nambe wɔ na ḡÈÈ maphɔɔ masɔ mamana, phɔ tozingye iyesunga phɔ oḡokye okole o nzela ya ḡwaphongo. ²⁰ Naile oḡokye imbɛɛ sa mokoma nga oka ḡÈÈ, naya ezwa na mozalesi ḡwa moḡa sa nsunga naa ḡwaka nga sa esunga mɛ. Naile oḡokye tɔkɔ na zuwa, yɔɔ na iwelana, itolana, iyɔnɔ, mawala na ikyeḡmikyela moḡulu iḡe onte ya ḡÈÈ. ²¹ Naile

o**bo**kye imbele samokula nga yaa oka b^ee, **h**waphongo wa nga sa mpe s**o** o boo pha b^ee, emba na motonda na ngong**o** ph**o** ya bato bakyeleka masumu kalakala, te**h**ambe nale ikyela maph**o** maa s**o**, b**o**ndumba na maph**o** mabe ndengye na ndengye makyelaka b**e**.

13

*Low**o**o laa suka*

¹ Eye ya mo**h**a mbala ya nga eya iyato ya iyaa oka b^ee. **B**o wakoma b^ee o buku pha Mi**b**eko o**bo**kye: «Batene b**o**lombe b**o**okyi manzoka mabale naa maato maky**e**e mun**o**ko m**o**no**o**» ² Nali na low**o**o lon**o**lo la iw**o**le bato bakyeleka masumu na b^ee bas**o** m**e**. Naunva ew**o**le low**o**o m**e** imbele sabaka nga oka b^ee mbala eya i**b**ale, na u**h**war**h**wa eye b**o**li nga itakye, nakule b**u**tolela low**o**o m**e** ngakye: Mbala eya sima wamoya nga oka b^ee, esiokye na moto m**o**no**o** ngong**o**. ³ Ph**o** kozingye naeteya o**bo**kye Klisto kaw**o** o mun**o**ko **h**wa nga, walow**e**n**e**. Iyo tali na b**o**ko**o** oka b^ee, kasi kateya b**o**kusi ph**e** onte ya b^ee. ⁴ Nde ph**e**le, azangaka b**o**kusi imbele sa mo**h**akaka b^ee o ikolo sa ekulusu, kasi u**h**war**h**wa eye ali na b**o**mo**o** ph**o** ya nwiya **h**wa **h**waphongo. Na b**h**anga tozangyi b**o**kusi ndengye eyazan-gaka Klisto, kasi wamow**e**n**e** o**bo**kye toli na b**o**mo**o** b**o**li n**e**, ph**o** mwiya **h**wa **h**waphongo **h**wa b**h**anda ikyela na b**h**anga onte ya b^ee. ⁵ Omimekye b^ee mampenza b**o**oli onte ya ianola. Omimekye! To**e**b**e** o**bo**kye Yesu Klisto ali onte ya b^ee? Wanaka imimeka m**e** siloekpenele. ⁶ Kasi naumunya o**bo**kye wa mo**h**a o**bo**kye imimeka m**e** tesiikiyi loekpenela. ⁷ To b**o**nd**e**le **h**waphongo o**bo**kye b^ee sakyela n**o**no b**o**b**e** b**o**no**o**, tololi na phowa ya imilongya, kasi tozingye o**bo**kye b^ee okyele b**o**laa, na b**o**

banga toloikiyi longa. ⁸ Phō tolokoki itemele bosembo pha Ḥwaphongo, kasi tosenyesi nde ikyela ili phele. ⁹ Tokumbe imbele sili banga na bokoo emba bēe na bokusi o nzela ya Ḥwaphongo. Lowo loobondele banga Ḥwaphongo loli obokye bēe oḃe bato balaa mpenza. ¹⁰ Yango mēna, naekomesi babona o boo pha nga iyaa oka bēe, phō waamoya nga oka bēe, nga saya ephē etumbu na bokonzi pha mpe Nkolo, bokonzi mē bōli na ntina ya itomba ingomba sa bēe, kasi phō ya isioto phe. ¹¹ Kasi uḥwarḥwa eye bānde na nga, oikala na bolaa. Luka ikyela bolaa, kuyinyaka bēe na bēe, ookanaka onte ya bēe, baa na ná bose. Emba Ḥwaphongo owa lozingo na owa bose amoba na bēe. ¹² Obeyinya, ombe na yambana. Baanosi ba Ḥwaphongo bali wawa baelongosi. ¹³ Le obokye ngolu ya Nkolo Yesu Klisto, lozingo la Ḥwaphongo, na isungyi sa Bolobō Bosantu ibee na bēe basō.

Sangola Eenyakune

Lobala: Sangola Eenyakune New Testament

copyright © 2018 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Lobala)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 14 Jun 2022 from source files dated 13 Jun 2022

45dc5a8e-f513-5ba3-aad6-e48bd1d5b563